

Vse dopise ki se tičejo Učiteljske gospodarske poslovalnice naslovite na U. G. P. v Mariboru in ne na poverjeništvu!

Za penzijo nadzornikov veljajo isti predpisi, kakor za učitelje osnovnih šol.

Krajevni šolski odbor tvorijo: predsednik politične občine, upravitelj kot poslovodja, distr. zdravnik, pet občanov, po možnosti takih, ki imajo deco v šoli in so občinski odborniki. V mestih z najmanj 30.000 prebivalci pride v odbor poleg teh tudi še po en upravitelj in ena upraviteljica, nadzornik, rektor viš. ped. šole, ravnatelj učiteljske in šolski zdravnik. Krajevni šolski odbor izbere blagajnika izmed sebe, a v mestih vrši ta posel občinski blagajnik.

Oblastni šolski odbor tvorijo: prosvetni inspektor, oblastni šolski nadzornik, oblastni sanitetni in tehniški referent, rektor višje ped. šole, najstarejši upravitelj učiteljske, srednje in meščanske šole, deške in dekliške narodne šole, uradni finančne uprave, po en zastopnik vsakega političnega sreza.

Poslovodjo izbere prosvetni inspektor izmed svojih referentov.

Učiteljski zbor (konferenca) ima vsak mesec vsaj enkrat svojo konferenco. Važnejši sklepi se pošiljajo sreskemu šolskemu nadzorniku za odobrenje. Konferenca rešuje: o enotnem poučevanju in redu na šoli; skrbi za izlete z otroci, za tekme, svečanosti i. dr.; predlaga nabavo učil, knjig za knjižnice i. dr.; določa razdelitev nagrad učencem ob sklepu leta; določa pridne siromanšne učence, ki jih je treba podpreti iz šolskega fonda; razdeli po razredih šolske pripomočke s posebnim ozirom na siromanšne učence; sodeluje s krajnim šolskim odborom za uređitev šolskega fonda in ostale imovine ter nje povečanje; skrbi za napredek in ugled šole; pretresa predloge upravitelja o porazdelitvi razredov; prireja roditeljske sestanke. Učiteljski zbor uporablja lahko šolske prostore v vse svrhe, ki služijo širjenju prosvete v narodu.

Sreski učiteljski zbor (konferenca) se sestaja enkrat v letu. Sreska konferenca pretresa pedagoška vprašanja; sestavlja dnevni red za prihodnjo konferenco, pretresa vprašanja ovr v šolstvu in kako jih odpraviti; pretresa, kako naj šola pospeši narodno prosvetovanje; razpravlja o šolskih izletih, tekmah in svečanostih.

Oblastni nadzorniški zbor tvorijo vsi nadzorniki, ki jih poziva enkrat v letu na konferenco prosvetni inspektor. Posvetuje se o vseh vprašanih prosvetne uprave in šolstva. Ima le posvetovalni značaj.

Narodna prosveta. Posebno poglavje je vnešeno glede narodne prosvete.

Analfabetični tečajji se vrše za vse one z nad 25 leti, ki niso hodili v šolo ali so ne pismeni. Poučujejo jih učitelji osnovnih šol.

Nadalje se prirede analfabetični tečajji za nepismene vojake.

Ustanavljajo se gospodinjstvi tečajji in šole. Za moške kmetijski zadrugi tečajji. Po možnosti so gospodinjstve šole internatsko urejene. Pouk traja od 1. februarja do konca novembra. Sprejemajo se gojenci od 15. do 30. leta starosti. Nagrado učiteljem daje samoupravna oblast in država. Detaljne načrte in predpise izda ministrstvo prosvete.

Prehodne določbe. Šolska obveznost se izvede postopno z ozirom na razmere v posrednih pokrajinah. Sedanjí ponavljalni razredi, dokler se ne preustroje v višje razrede osnovnih šol, se izpremejo po tem zakonu v razrede s skrajšanim poukom.

Premestitve. V roku treh let po uveljavitvi tega zakona se lahko premeste brez pravice na potne in selitvene stroške oni učitelji, ki se niso izkazali na svojem službenem mestu ali v kraju.

Za izobrazbo učiteljev v svrhu izvedbe tega zakona se pooblašča ministrstvo prosvete, da priredi posebne tečaje in pošlje učitelje tudi v inozemstvo.

Kontraktualnim učiteljem, ki so kot nacionalni delavci prešli v službo naše države, se vračuna čas kontraktualne službe po čl. 137. urad. zak. v zvezi s čl. 242. urad. zak., ko postanejo državni uradniki.

Stanovanja za učitelje je dolžna občina doizdati v šestih letih po veljavnosti tega zakona, v nasprotnem slučaju mora plačati učitelju doklado.

Privatne šole. Sedanje privatne šole ostanejo. V bodoče pa le one, ki jih predvidevajo mednarodne pogodbe.

Sreski in oblastni šolski nadzorniki. Dokler ne bo dobili oblastnih šolskih nadzornikov po tem zakonu, se lahko postavijo na ta mesta absolventi z niž. teč. viš. ped. šole, ki odslužijo najmanj 4 leta kot sreski šolski nadzorniki. Dokler ne bo sres. šol. nadz. v zmišlu tega zakona, se sme poveriti nadzorniška dolžnost upravitelju iz sedeža, ki dobi olajšave na šoli v to svrhu, so prosti razr. pouka, obdrže upravit. in dajatve zvezane s tem.

Enako se lahko postavijo učit. osn. ali meščanskih šol z najmanj 15 let službe, če so se odlikovali z delom na ped. polju. Ti imajo vse doklade, kakor oblastni, oziroma sreski nadzorniki.

V roku dveh mesecev po uveljavitvi zakona izda ministrstvo prosvete izvršilne predpise za izvajanje tega zakona.

VZS je dodal še mnogo izpreminjevalnih predlogov h gornjim in poleg gornjih določb. Končna odločitev je zavisna od ministrstva in vlade.

Javna pomožna šola more biti ustanovljena na zahtevo šolske občine. V šolskih občinah, v katerih se nahaja povprečno v treh letih več nego 30 otrok dolžnih obiskovati pomožno šolo, more ministrstvo ukazati ustanovitve pomožne šole.

V jezikovno mešanih šolskih občinah, kjer vzdržuje država osnovne šole za narodne manjšine, se ustanovi pomožna šola na državne stroške.

Javna pomožna šola more biti ustanov-

ljena (za zunanje otroke) tudi na zahtevo okrožja ali okrožij in dežele, ako se ti činitelji zavežejo nositi potrebne stroške za ustanovitve in vzdrževanje. Taka šola se imenuje okrožna ali deželna pomožna šola.

Zasebne pomožne šole morejo biti ustanovljene ako odgovarja vsa uredba in organizacija zahtevam, ki se stavijo na javno pomožno šolo in imajo kvalificirane učitelje.

Dr. Karel Velemínsky.

Impresije i perspektive.

Beograd, u septembru.

Četvrti kongres i deveta glavna skupština Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva koja je održata za vreme od 16. do 18. augusta završena je. Ne samo učiteljstvo, no i najšira javnost, interesovala se za ovaj kongres jače i više no za ma koji predjašnji. I učiteljstvo i javnost shvatili su ovaj kongres tako, da od njega zavisi to, hoće li jugoslovensko učiteljstvo ostati kao celina ili će se podeliti na manje frakcije. I izgledalo je, da ova duboka posledica, ako eventualno nastupi, krije u sebi neke naročite idejne razloge; da krije u sebi to, da naše učiteljstvo nema identične poglede na prosvetnoškolske i ekonomsko-socialne probleme, koji se ne mogu prebroditi i da će stoga morati doći do cepanja.

Ali... od svega toga ništa. Na žalost, problem je bio u tome: koliko će učitelja iz koje sekcije ući u centralnu upravu i koje će to biti ličnosti. — Eto, u tome je bio problem našeg nesporazuma — i u tome je fakti sva fatalnost naše organizacije i svega onoga što proizlazi iz značaja naše organizacije.

Mučna i teška atmosfera koja je vladala sve do poslednjeg časa na kongresu, potisla je u duboku pozadinu sva ona pitanja koja učiteljstvo tako jako interesuje i kao stalež i kao prosvetne radnike. Ni jedne jedine reči o tome. Natezanje oko izbora uprave trajalo je sve do poslednjeg pola časa, i tada, u to pola časa, na vrat na nos, sve se svršilo.

Udovoljeno je formi da bi duh podbacio. No ako je jugoslovensko učiteljstvo moralo za momenat da zagazi i na ovu trnovitu stazu, i ako je pri odlasku sa te staze zbacio sa sebe sve što je do takvog stanja dovelo, onda neka mu i to bude blagosloveno. Samo, neka ova poslednja igra i njen preludijum budu večiti memento kako se ne sme raditi.

Jedno, što je apsolutno pozitivno dala ova skupština, to je njen imperativni zahtev, da se u toku ove godine donesu nova pravila učiteljskog udruženja. I, ako nova pravila budu istovremeno značila i unošenje novog duha u našu organizaciju, onda će to

faktično značiti jedan korak unapred u životu našeg učiteljstva.

Zasluga za ovo pripada slovenačkom učiteljstvu.

Iako je mandat centralne uprave ograničen samo za vreme trajanja sadašnjih pravila, t. j. za godinu dana, ona ipak ima da reši velike probleme prosvetnoškolske i staleške prirode.

Jedno od najvažnijih pitanja koje interesuje učiteljstvo to je, svakako, zakon o narodnim školama. Njegovo donošenje je pitanje časa, minute... i na njegovu eventualnu izmenu, kakvu bi naše učiteljstvo želelo, centralna uprava ne može više da utiče. Njena će dužnost biti da pazi, da se pojedine zakonske odredbe primenjuju tako, kako ne bi nanosile štete učiteljstvu, što, u daljoj konsekvenciji znači, kako ne bi nanosile štete školi, prosveti i naciji. Jer, na okraju kraja, i najbolji zakon ne može stvoriti dobre građane ako sami građani nemaju bitnih psiho-fizičkih uslova za to, isto tako i najstrožiji zakon može biti snosljiv, čak i dobar, ako je njegova primena u rukama onih, koji su zadojeni ljubavlju i tolerancijom prema onim ličnostima i prema onom poslu, radi kojih je zakon stvoren.

Zatim, centralna uprava će morati ozbiljno misliti o tome, kako će i na koji će način dati mogućnosti jugoslovenskom učiteljstvu da se lično usavršava. To lično usavršavanje vršiće se indirektno, t. j. putem društvene štampe, i direktno, otvaranjem kurseva u zemlji i šiljanjem učitelja na stranu.

Dozidjivanje Jugoslovenskog Djačkog Doma važan je problem... Njegovo ostvarenje je najlepša oda kolektivnom preglaštvu jugoslovenskih učitelja. Vredi uložiti nerve u taj posao.

Još jedna vrlo važna stvar... 1930. godina je jubilara. Ona, zaista, mora biti jubilara — svečana i sadržajna kao što je svečan i sadržajan naš poziv, učiteljski poziv.

A dotle, stvarajmo čvrste falange učiteljskih redova, čvrste i neprobojne, na korist našu i na korist opštu.

D. M. Prica.

Čehoslovaški zakon o pomožnih šolah.

(Izvirno poročilo »Učit. Tovarišu«.)

Na Češkem je bil od parlamenta sprejet zakon, ki ureja razmere pomožnih šol. Doslej so bili pomožni razredi ali šole ustanovljene in vzdrževane prostovoljno od občin. Takih šol je delovalo 159 v 87 krajih, vendar bi bilo v resnici potrebnih kakih 850 razredov za 17.000 manjnadarjenih otrok.

Z novim zakonom se zahteva obvezen obisk pomožnih šol za otroke, ki vsled manj razvitega intelekta ne uspejajo v normalnih šolah. Pomožne šole bodo odslej vzdrževali isti činitelji, ki vzdržujejo normalne občinske šole (učitelje plača dežela, ozir. država.)

Po zakonu so pomožne šole praviloma samostojne šole z lastno upravo in po možnosti tudi z lastnim poslopjem, pri katerem je delavnica, vrt in igrišče itd. Kjer krajevne razmere ne dopuščajo urediti samostojno pomožno šolo, je možno spojiti pomožne razrede z osnovno šolo kot njenimi posebnimi oddelki.

Pomožna šola, ki je imela po 3 šolska leta več kakor 8 razredov, se razdeli v 2 samostojni šoli. Obiskovati pomožno šolo so dolžni otroci v šoloobvezni dobi (od 6. do 14. leta) ter v šolski občini bivajoči, pri katerih je bila duševna manjvrednost komisijsko ugotovljena. Starši ali učiteljska konferenca

osnovne šole morejo zahtevati, da se otrok sprejme v pomožno šolo. Uradno postopanje in odločitev o tem pripada strokovni komisiji, v katero spada poleg predsednika, okrajni (šolski) zdravnik, strokovno učiteljstvo pomožne šole, učitelj javne občinske šole v dotičnem kraju ter zastopnik okrožnega skrbstva za mladino.

Članstvo v komisiji je častni posel, brez pravice na posebno nagrado, potpino, dijete in dr. Zakonitim otrokovim zastopnikom se vedno nudi prilika, da so pred komisijo za slišani in morejo braniti otrokove koristi.

Strokovni učitelj ali ravnatelj pomožne šole more postati samo učitelj z usposobljenostnim izpitom za osnovne ali meščanske šole, ki je napravil strokovni izpit za pomožne šole. Za izobrazbo učiteljstva pomožnih šol se bodo prirejevali začasni tečajji na državne stroške. Mesta na pomožnih šolah se ne zasedajo po plačilnih pravilih občinskih (osnovnih) šol.

Učitelji pomožnih šol so plačani na bazi za učitelje javnih občinskih (osnovnih) šol in jim pripada službena doklada 1500 Kč letno, a pri desetletni službi na pomožni šoli 2100 Kč letno; ta doklada se šteje za odmero pok. plače.

Pa še nekaj drugega nas uči Mladinska Matica: jasno nam kaže, kaj premore — **samopomoč**, ki je najlepša in najvišja oblika toli pogrešane — **neodvisnosti**. Čim dalje bi se bili zanašali na tujo pomoč, tem več časa bi bili brez primerne — **sodobne mladinske književnosti**. Morda bi nam vrzel klob za visok honorar na književnem trgu kako delce, ki pa bi bilo v najsmrečnejšem slučaju slovenski mladini toliko kot lačnim vrbcem — **pest prosa**... Tudi naše okostenele čitanke (zlasti na višji stopnji) bi bile obdržale vodilno vlogo in svoj centralni pomen, ko bi ne bilo Maticinih publikacij. Tako pa te že sedaj v neki meri — **razbremenjujejo** natrpane čitanke in s tem vred osvobojujejo duševnost mladostnika, ki se mora stiskati za tesno šolsko klopjo...

Knjiga, po kateri seže otrok najprej, so nedvomno »Kresnice«, vsaj v mojem razredu sem to opazil lani in letos. Zato par načelnih misli najprej o navedeni vsakoletni redni Maticinih publikacij.

Po vsebini najbolj bogate in — **peste** morajo biti »Kresnice«, kajti njihov namen je podati v kratki in jasni ter določni obliki čimveč — **raznovrstnega gradiva in drobiža**... tako, da najde v »Kresnicah« še vsak tako zbirčen otrok kako zrnice, ne da bi ga bilo

treba k temu še posebej navajati ali celo **stiliti**. Iz teh razlogov morajo biti posamezni članki, črtice... kratke, obsegajoče eno do dve, ali največ tri strani. Nepotrebno dolgovizen material bi bil »Kresnicam« bolj kvaričen kot — privlačen. Dvoje, troje... letošnjih literarnih spisov je daljših preko — potrebe »Kresnic«.

Nadalje bi vsebino »Kresnic« požel semintja kak originalni prispevek v domačem dijalektu in v humorističnem tonu (glej humor. ske Milčinskog!).

V letošnjem leposlovnem delu »Kresnic« je po motivu in slogu najmočnejša Gasparjeva črtica »Zgodba o Ivanki«, da za njo močno zaostaja Meškovo spis »Tatič«, ki izhaja in neposrednega — šolskega življenja, da se bo na tihem vprašal kdo izmed učencev:

— Ali je to — on, ali sem morda — jaz sam?...

Umesten je tudi Pahorjev prispevek »Ivan Cankar«, s katerim označuje pisec zaletno usodo našega največjega bohéma, le škoda, da ni spisu dodanih v drobnem tisku nekaj popularnejših Cankarjevih misli in citatov. Vsebinsko povprečnemu potopisu »Malo naokrog po Korotenu« manjka vključ petim krajevnim slikam primerna skica opisanega korotškega ozemlja. Hvalevredna sta

nadalje informativna članka o »Železni kavi« in »Skrijnosti zintskega spanja«, prvi iz zgodovinsko-tehničnega, drugi pa iz — biološkega stališča. Vem, da ju je prečital skoro vsak naročnik Matice.

To pot je treba posebej omeniti doneške v vezani besedi, predvsem V. Klemenčeve pesmi, ki neprisiljeno izžarevajo — **socialen duh in vonj**... Njegovo pesem »Stojem« (skoz bebo in glad — mi zremo pomlad...) bi zamogel uvrstiti med Seliškarske zbirke »Trbovlje« že samo z ozirom na to, ker ima močan — **deklamatoričen značaj in pomen**... Čudno, da je produktiven mladinski pesnik Gorinšek zastopan s samo eno pesmijo — »Vročna«. Meškovo poezijo pa že itak poznamo iz mladinskih časopisov. V prozi je močnejši in resničnejši...

Pоследnji poglavji knjižice tvorita posljudoznanstveni drobiž, ki imata letos nekoliko — **sodobnejšo snov**, h kateri pristevam poglavje o zmagovalcih oceana in Atlantika ter o »Iznajditeljih in iznajdbah« v kratkih črticah. Mimogrede omenjam, da bi nam silno dobrodošla knjiga o iznajditeljih in njihovih izumih, ker taka realistična snov podžiga mladino v večji meri k »umu in pogumu« kot sama — slovestvena zgodovina. Kot aktualen donesek k računskemu pouku smatram statistiko naročnikov Mladinske

LISTEK.

ALBERT ŽERJAV:

Publikacije Mladinske Matice

»Kresnice«, letnik II., uredil V. Mazi; »Rudie«, povest za mladino, spisal P. Seliškar; »Kako smo delali radio«, spisal Zm. Pipan in »Začarani krogi«, bajke in pravljice, spisal Rad. Rehar.

Izdala in založila Mladinska Matica Poverjeništvu UJU v Ljubljani, l. 1929. Letna članarina s poštnino 10/50 Din.

Mladinska Matica uspeva...

To dejstvo, ki je splošna sodba učiteljskega raz. n. tistih, ki niso za njo še ničesar storili... je upravičeno laskava za Mladinsko Matico posebno zato, ker ima za seboj šele dveleten življenjski obstoj. Podobne uspehe kot pri Mladinski Matici bi zamogli doseči še marsikje drugje, če bi se te ali one stvari lotili z veseljem in ljubeznijo v srcu... brez vsakršnihkoli si bodi — **predsodkov**, ki so nam dostikrat edine ovire in zapreke samo da se jih ne maramo zavedati.

Kdor še ni pristopil k Učiteljski gospodarski poslovalnici, naj stori to takoj. Delež 5 Din, pristopnina 2 Din.

Stanovsko zavedno učiteljstvo se poslužuje le Učiteljske gospodarske poslovalnice v Mariboru!

vijati, to se pravi uveljavljati, če hoče res voditi stan v koristnem prosvetnem in gospodarskem delu sploh, mora imeti samostojno poslujoče odseke za vso aktivnost učiteljstva v narodu. Zato je bila napaka, če so se svoj čas stalni odseki v organizaciji odpravili. Nič ni namreč večje trošenje energij brez vsakršnih koristi, kot pa snovanje odsekov »po potrebi«. V organizaciji slučajnih potreb ne sme biti, a če so, naj jih rešijo drugi organi in ne slučajnostni odseki.

Nekateri odseki so nujno potrebni. Kateri, je pokazal sam razvoj, kakor nam jih kaže tudi smoter stanovske organizacije. Ti odseki morajo obstojati in morajo imeti neko kontinuiteto. V angleški demokraciji najdemo n. pr. prakso, da se v izvršilnih javnih korporacijah nikdar takorekoč čez noč ne menjajo vsi izvršilni člani hkrati, kakor najdemo tudi strokovne izvedence, ki so stalni na svojih mestih in ki preživijo vsa kršnokoli spremembo.

Kako naj se uredi notranje poslovanje odsekov, je lahko vprašanje: čim več širskosti pri delu, tem bolje! Brez relativne svobode ni mogoče zgraditi ničesar večjega. Kakšno naj bo razmerje odsekov do orga-

nizacije (eksekutive, ožjega in širjega sveta ter delegacije), je vprašanje organizirane učiteljstva, torej društev. Dokler ta ne izreče svojega mnenja in se ne določi končna formula na delegaciji sami, je potreben provizorij, ki stvari uredi čim prej.

V glavnem imamo torej sledeča vprašanja:

1. Kateri odseki morajo obstojati v organizaciji?

2. Kakšna je njih notranja uredba?

3. Kakšno je njih razmerje do organizacije?

Zadnje vprašanje je najširše in obsega vrsto podrobnih določil. Bilo bi pa temeljito zgrešeno, če bi pri urejanju teh luščili črke, kakor je navada pri nas. Poslovni nastaji iz obstoječih potreb in ne iz možganskih kalkulacij. Zato raje manj določil in več svobodnega dela.

K provizorični uredbi še to: načelniki odsekov ali njih namestniki morajo biti v stalnih stikih z eksekutivno poverjeništvom, kar je izvedljivo le z rednimi, skupnimi mesečnimi posveti. Le tako se bodo organizacijski posli razvijali nemoteno in brez škode.

J. P.

— **Nameščenja.** Po informacijah, ki smo jih prejeli, se izvrše namestitve in premeštitve takoj po uveljavitvi novih šolskih zakonov ter se bodo preselitve lahko izvršile takoj po začetku šolskega leta.

— **Prosvetni oddelek velikega župana v Ljubljani** nam poroča, da službeni kraji bivših volonterov, kakor so bili objavljeni po časopisu, niso stalni, ampak začasni, da pridejo prošilke sploh v stalež učiteljstva; ko dobe dekrete, se bodo razvrstile po službeni potrebi ne glede na njih sedanjo namestitve.

— **Odkupnina za kuluk državnih uradnikov.** Po novem zakonu o cestah je primoran vsak državljan sodelovati pri vzdrževanju samoupravnih in občinskih cest. Predvidena je pa tudi odkupnina mesto dela. Ministrstvo gradjevin in ministrstvo prosvete je izdalo odlok, da se ima državnim uradnikom v mesecu juliju, odnosno septembru odtrgati 50% tega davka, ki obsega višino eden in pol dnevni znesek osnovne in položajne plače.

— **Prositate za državljanstvo in državljanstvo izkaznico.** Opozarjamo vse one, ki so rojeni na ozemlju, ki je pripadalo Italiji, ali so službovali na tem ozemlju in jim je po novem zakonu o državljanstvu sedaj osporjeno državljanstvo, da morajo prositi za državljanstvo izkaznico do 31. oktobra t. l. Tozadevno je izdala policijska direkcija in veliki župan poseben odlok na šolska upraviteljstva, po katerem se je ravnati.

— **Učitelji lahko sodelujejo pri kmetijskih zadrukah.** Ministrstvo je izdalo tolačenje, da učitelji lahko sodelujejo pri kmetijskih zadrukah.

— **„Prosveta“, priloga „Učit. Tov.“** bo pričela zopet izhajati. Letošnja delegacijska skupščina je videla nujno potrebo, da dobi izvenšolsko delo učiteljstva več pobude tudi potom časopisja. Iz tega razloga je sklenila, da prične zopet izhajati v to svrhu priloga „Učit. Tov.“ „Prosveta“, ki je svojočasno zelo poživela izvenšolsko delovanje učiteljstva. O programu lista se bo razpravljalo na seji širjega sosveta, ki je sklicana za ta mesec. Rokopise in poročila za list o prosvetnem delovanju učiteljstva pošiljajte na uredništvo „Učit. Tovariša“. Vse izvenšolsko delo učiteljstva naj se zrcali in dobi pobude v tem listu.

— **III. samoizobraževalni tečaj v Ljubljani.** Poročilo o III. samoizobraževalnem tečaju pov. UJU, ki se je vršil v Ljubljani od 22. do 27. avgusta t. l. prinese „Prosveta“.

— **Učiteljski zadržno-knjigovodski tečaj.** Poročilo o zadržno-knjigovodskem tečaju, ki ga je priredilo pov. UJU v Ljubljani od 21. do 27. avgusta t. l. prinese „Prosveta“.

— **Ročni katalog za leto 1929/30.** ki ga je založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani, stane 16 Din. Letošnji R. K. vsebuje najnovše učiteljske in navodila, ki jih rabi vsak učitelj(ica), zato priporočamo vsem tovari-

šem nakup tega pripomočka, ki je obvaroval že marsikatero občutno škodo.

— **Beleznica za pedagoške vaje (hospitacije).** V založbi tiskarne sv. Cirila v Mariboru. Pravkar je izšla „beleznica za pedagoške vaje, odnosno za hospitacije“, ki sta jo sestavila Gustav Šilih, nastavnik drž. moškega učiteljskega v Mariboru, in Salih Ljubunčič, nastavnik višje pedagoške šole v Zagrebu. Razen te slovenske izdaje izide v založbi „Jugoštampa“ v Zagrebu srbsko-hrvatska izdaja. Beleznica ima tri dele: I. navodila za opazovanje učnega nastopa in za beleženje po najvažnejših točkah, kakor priprava, metodični postopek, pedopsihološka in pedagoška opažanja, učne poti in oblike, učna tehnika, jezik, stvarna ocena itd. Vsaka pojedina točka se podrobneje obravnava, tako da ni nič važnega izpuščeno. Posebej se omenjajo konference, ki slede učnemu nastopu, ter se podajajo važna navodila za uspešno delo. II. del obsega izbrubirani prostor (140 strani), kamor se vnašajo zgoraj omenjene beležke po glavnih točkah. III. del obsega prostor za konference, kamor se beležijo najvažnejši rezultati skupnega razpravljanja. Beleznica je sestavljena kolikor mogoče praktično, kar bo nedvomno pospešilo delo pri intenzivni pedagoški nabrazbi tako pri tistih, ki se šele pripravljajo za učiteljski poklic, kakor pri učiteljih samih. Sestavljena je v duhu in intencijah delovne šole, to se pravi, na osnovi najnovjših rezultatov pedagoškega, psihološkega in sociološkega izsledovanja. Radi tega predstavlja po vnanji obliki in notranjem sestavu novo pot in zelo uspešno pedagoško sredstvo. Beleznica je vzrasla iz praktične potrebe. Namenjena je v prvi vrsti učiteljskim pripravnikom(cam) 3. in 4. letnika, nudeč jim potrebnih opor, kadar prisostvujejo učnim nastopom. Pomagala jim bo, da ne bodo videli le oblike, nego bodo znali izluščiti tudi jedro, da se ne bodo omejevali zgolj na šablonski prikojeni učni postopek, nego bodo umeli odkriti probleme pedagoškega, psihološkega in sociološkega značaja. Naučili se bodo upoštevati le pomembne in važne momente v poteku učnega nastopa: skratka pomagala jim bo pri oblikovanju samostojnih in pravih pedagoških nazorov. Vse navedeno pa velja tudi za učitelje, ki hospitirajo med seboj radi izpopolnitve in izboljšanja svojega šolskega dela. Tudi njim bo nudila beleznica veliko pomoč.

— **Gröbming-Lesica-Mole: Srbsko-hrvatsko-slovenski slovar,** ki je izšel v založbi Učiteljske tiskarne v Ljubljani, je ministrstvo prosvete z odlokom z dne 10. avgusta 1929, S. N. br. 27.457, na osnovi mišljenja glavnega prosvetnega sveta S. br. 9 z dne 6. julija 1929 odobrilo za uporabo v šolah do končne revizije učnih knjig.

— **Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** imo svojo veliko skupščino v Kranju dne 15. septembra t. l. ob 11. uri dopoldne v dvorani Narodnega doma. Pred skupščino se vrši isti dan ob 9. uri dopoldne zaupni shod delegatov. Kdor se želi udeležiti skupnega obeda, mora sporočiti tri dni poprej predsedniku podružnice, g. dr. Simonu Dolarju, profesorju v Kranju. — Skupščinarji imajo pravico do polovične vožnje na vseh železnicah.

— **Tovariši upravitelji(ice) logaškega okraja** se naprošajo, da javijo takoj društvenemu tajniku v Gor. Logatec, odnosno predsedniku v Dol. Logatec, člane in članice za novo upravno leto 1929/30, in sploh vse izpremembe, ki pridejo na šoli v poštevi pri plačevanju članarine. — **Tajnik.**

— **Zgodovinska razstava.** Ob priliki odkritja spomenika Ilirije oživljene sredi meseca oktobra t. l. priredi odbor za proslavo 120letnice Ilirije oživljene v ljubljanskem Narodnem domu zgodovinsko razstavo, ki naj pokaže vse predmete, ki se v kateregnoli oziru nanašajo na dobo francoske okupacije naših krajev, na Ilirske dežele. Veliko teh predmetov se nahaja v javnih zbirkah in raznih arhivih, mnogo jih pa imajo tudi privatniki po svojih domovih. Zato se obrača podpisani odbor tem potom na vse lastnike teh zgodovinskih predmetov (listine, knjige, raz-

glasi, slike, orožje, denar, napisne table, posušeno itd.), da mu jih dajo za razstavo na razpolago. Za izposojene predmete jamči mestna občina ljubljanska. Dostavijo naj se mestnemu arhivaru na magistratu ali pa naj se obvesti odborovega tajnika g. Karla Mahkota, Ljubljana, Glasbena Matica, da preskrbi odbor prenos, odnosno dovoz v Ljubljano. Vsi predmeti morajo biti v Ljubljani do 5. oktobra. Za tozadevno obvestilo pa prosijo podpisani odbor čim prej, da more prirediti prostor in imeti pregled predmetov za razstavo. — **Odbor za proslavo 120letnice Ilirije oživljene.**

— **A. Fakin: Šolski Zoo** kratko navodilo za ustanovitev šolskega živalskega vrta s posebnim ozirom na prirodopisni pouk v osnovnih, meščanskih in nižjih srednjih šolah v smislu delovne šole. — Ljubljana 1929. — Založila Oblastna založba šolskih knjig in učil. — Cena 6 Din. Ta knjižica, ki je prva te vrste v slovenski literaturi, je namenjena učiteljstvu, učencem in vsem ljubiteljem prirode in vsebuje smernice, kako se na lahek način in s prav primitivnimi sredstvi priredi šolski Zoo.

— **Usposobljenostni izpit učiteljev iz Italije.** Prosvetno ministrstvo je izdalo naslednji odlok: Na vprašanje prosvetnega oddelka velikega župana v Mariboru, kako je smatrati usposobljenostne izpite, ki so jih napravili učitelji v Italiji hkrati z zrelostnim izpitom, odločuje ministrstvo prosvete na podlagi mišljenja strokovnega sveta pri ministrstvu prosvete S. S. br. 970 z dne 15. junija 1929, da se učiteljem iz Julijske Benečije (Italija), ki so napravili praktični izpit hkrati z zrelostnim izpitom po dovršenem učiteljskem, ne priznava praktični izpit z ozirom na določila uradniškega zakona in zakona o osnovnih šolah. Učitelji morajo služiti dve leti kot začasni in šele po dveh letih službe delajo praktični učiteljski izpit.

— **Brinarjevo »Domoznanstvo za osnovne šole«** je izšlo v založništvu knjigarne Gorjanc in Leskovšek v Celju v novi izdaji, ki jo je ministrstvo prosvete odobrilo z odlokom z dne 10. julija t. l. — »Domoznanstvo« je sestavljeno po novem učnem načrtu za osnovne šole ter obsega zemljepisne podatke v Sloveniji in Jugoslaviji kakor tudi vse zgodovinske slike, ki so predpisane za osnovne šole. — V istem založništvu je izšla: Brinar, Slovenska vadnica za višje razrede osnovnih šol; Brinar, Slovarček zemljepisnih imen, njih izvir in pomen. Jančič Iv., Risanje za 1.—7. šolsko leto. Omersa dr. V., Stihoslovje I. del.

— **Mladina mora biti bistre glave in vedrega duha.** Prava kava mladino slabi. Kuhajte ji zato rajši vsak dan ŽIKO.

— **Cenjene tovariše na osnovnih šolah,** kakor tudi strokovne učitelje petja in glasbe na meščanskih in srednjih šolah tem potom vljudno opozarjam, da je moja pesmarica »Nageljčki« (izdaja v 3 delih) na podlagi zelo ugodne ocene glasbenih strokovnjakov vsled odloka ministra prosvete od 20. novembra 1928, O. N. br. 91.583 aprobirana kot učna knjiga za osnovne, meščanske in srednje šole. II. in III. del te pesmarice sta zlasti primerni za gojitev razrednega zborovega petja, ker prinašata obilo raznovrstnega gradiva iz naše narodne glasbene folklorne. Z mirno vestjo trdim, na so to doslej najboljše slovenske šolske pesmarice, ki so se mahoma povsod priljubile. Vsem onim osnovnim šolam, ki imajo že II. in III. del, pa še niso naročile I. dela (za elementarni razred), priporočam, da čimprej nabavijo istega, da bodo imeli celotno izdajo. — S tovariškim pozdravom C. Pregelj.

— **Vse cenjene tovariše in tovarišice,** ki ste v preteklem šolskem letu praktično na nižji stopnji preizkusili I. del moje pesmarice »Nageljčki«, vljudno prosim, da mi sporočite, kako ste bili vi in vaši malčki s pesmarico zadovoljni. Veliko mi je na tem, da izvem sodbo iz učiteljskih vrst, ker le-ta more biti zame merodajna. Ocene bi izšle v »Popotniku«. Torej prosim! — **Ciril Pregelj.**

— **Obleke kemično čist, barva, plisira in lika tovarna JOS. REICH.**

Matice (str. 74 in 75.), pogrešam pa račun oziroma bilanco Matice, kajti tudi upravno prepušanje (tisk, papir, pošta itd.) bi zanimalo zveste naročnike-računarje. Kot lani manjka tudi letos kratki pogovor o vrednih mladinskih knjigah na domačem književnem trgu. Da je posamezen drobni bogatejši ilustriran kot lani, je v interesu snovi in knjižice.

Prinati treba napredek letošnjih »Kresnic«. Sleherna stran bi naj bila mladini svetla lučka celotna knjižica pa bi naj postala in ostala — roj kresnic v praviem pomenu te besede...

In druga knjiga?

Ze naslovna stran je v skladu s časom in idejo romana. Nabotičniki (delo in občutstvo), raketni avto (hitrost), letalo (pogum in višina)... evo: stremelj v sodobnega človeka!

Soliškarjev »Rudi« je pri nas literarni fenomen kot prvi — realističen mladinski roman, ki ni nobena prisiljena, ne izkonstruirana povest o puidni deci, skrbnih mamčah in zadirčnih tetkah... kot jih je vse polno v starejših letnikih našega mladinskega časopisa. P.č. pa je »Rudi« roman tkzv. »nove stvarnosti«: dela in moči... ne pa namišljena zgodba ali solzava povest izza srečno minulih časov romantike...

Simpatičen deček »Rudi« je otrok — današnjega časa in njegovega razmer, ki ga silijo s 15 leti v široki svet za očetom, dokler ne uresniči svojih sanj in nad... Zadnje poglavje je tako iskreno, zlasti pa dvogovor med očetom in sinom (str. 105, 106.), ko mu sin pojasnjuje svoj nadaljnji življenjski program: rešitev proletarijata... V eni potezi karakterizira kovač Urh striou Jernejcu Rudija in njegovega strica: Rud! Veš, tati knap, ki si ga ti z bičem! Z bičem, veš, kar no bosih nogah (str. 108.)! Delo, ki se ga ni barmil, je Rudija bogato osrečilo zdaj na osrečuje on druge...

(Konec prihodnjič.)

† Fran Vrečko.

šolski ravnatelj v pok. in župan mesta Slovenjgradec.

Dne 2. septembra smo spremili k večnemu počitku tovariša, čegar ime bo zapisano z zlatimi črkami v analih zgodovine okrajnega učiteljskega društva slovenjgraškega in mesta Slovenjgradec.

Jeknili smo in oko se nam je orosilo, ko smo izvedeli za njegovo nenadno smrt, kajti

predobro smo se zavedali, da smo ga izgubili prehitro in da smo z njim izgubili enega naših najboljših. Zdi se nam nemogoče in vendar je res, Fran Vrečko ni več med nami; odšel je na pot, s katere ni več vrnitve. Res je, da je bil že upokojenec s skoro 50 leti službe, toda o možu tako korenjaste postave in mladeniške prožnosti duha smo bili prepričani, da uka vsaj še 10—15 let. Z njim je padel v grob mož, ki je bil vzor delavnosti, poštenja, pravičnosti in človekoljubja. Kot izborni učitelj in vzgojitelj je deloval skoraj 50 let neumorno in plodonosno za blagor naroda.

Vrečko je bil kmetijski sin, rojen 1. 1854. v Ponikvi ob južni žel. Po dovršenem 7. gimnazijskem razredu v Celju je obiskoval enoletni pedagoški tečaj v Gradcu in tam napravil zrelostni izpit leta 1875. Učiteljeval je v Petrovčah in Slovenjgradu, bil dolgo let nadučitelj v Št. Ilju pod Turjakom in naposled od leta 1901. do svoje upokojitve zopet v Slovenjgradu. Od leta 1893.—1899. je bil tudi okrajni šolski nadzornik za okraje Slovenjgradec, Marenberg in Šoštanj. Bil je ustanovitelj in dolga leta predsednik okrajnega učiteljskega društva v Slovenjgradu, kakor tudi do svoje smrti predsednik tamkajšnje Ciril-Metodove podružnice in podružnice »Sadjarskega in vrtnarskega dru-

štva za Slovenijo«. Da je imel neomejeno zaupanje in ljubezen tudi pri občanih, je pokazala njegova izvolitev županom mesta Slovenjgradec leta 1927. V znak hvalečnosti za njegove velike zasluge in nesebično delovanje ga je imenovalo okrajno učiteljsko društvo svojim častnim članom, Nj. Vel. kralj pa mu je pred kratkim podelil red sv. Save IV. stopnje.

Sadovi njegovega plodonosnega delovanja so se vsestransko pokazali v lepem razvoju organizacij, v katerih je deloval. Ogromna udeležba na njegovi zadnji poti pa je bila izraz velike hvalečnosti in spoštovanja do moža, ki je od svoje mladosti do smrti posvetil vse svoje moči človekoljubju v procvit naroda in domovine.

Dragi tovariši! Tebe ni, a spomin na Te bo živel še nadalje v tisočih hvaležnih srcih, katerim si bil voditelj, učitelj, tovariš in prijatelj in katerim si s svojo plemenitostjo storil toliko dobrega. Težko Te bomo pogrešali posebno mi, ki smo imeli srečo biti Tvoji tovariši, Tvoji prijatelji.

Zatorej počivaj sladko, počivaj slajše nego si živel in umrl in naj Ti bo zemljica lahka!

L. K.

Pri Učit. gosp. poslovalnici jamči vsak zadržnik samo še z enkratnim deležem, t. j. samo s 5 Din.